

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L-MUSTAFÂ

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDÎ İYÂZ (v. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

78. Ders | 2.Nisan.2017, Pazar - Sayfa 1

(Dersler öğle namazından bir saat önce başlar)

Türkçe Tercüme & Şerhi

Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt) - Mayıs 2012

Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir

Tahlil Yayınları, www.tahliyayinlari.com

Eser Hakkında

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Görüntü, Ses kayıtları ve Ders notlarına

www.sifadersleri.com

adresinden veya aşağıdaki **karekodu okutarak** erişebilirsiniz.

DERS KONUSU:

1. BÖLÜM: Yüceler Yücesi Cenâb-ı Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in Şân ve Şerefini Yüceltmesi

4. KISIM: Resûl-i Ekrem'in Mûcizeleri

3. FASIL: Resûl-i Ekrem'in Mûcizeleri ve Mûcizenin Mânası

Arapça Kaynak sf. 315

Türkçe Tercüme, Cilt.1 - sf. 541

ونوعٌ منه اختصَّ به الواحدُ أو الاثنان؛ ورواهُ العدُدُ اليسيرُ ، ولم يشتهر
اشتهارٌ غيره ، لكنه إذا جُمعَ إلى مثله اتَّفقا في المعنى ، واجتمعا على الإتيان
بالمُعْجَز ، كما قدَّمناه .

قال المؤلف رحمه الله : وأنا أقولُ - صدعاً بالحق - : إن كثيراً من هذه
الآيات الماثورة عنه ﷺ معلومة بالقطع .

أما انشِقَاقُ القمرِ فالقرآنُ نصٌّ⁽¹⁾ بوقوعه ، وأخبر عن وجوده ، ولا يُعدَلُ
عن ظاهره إلا بدليل ، وجاء برفع احتمالهِ صحيحُ الأخبار من طرق كثيرة ، ولا
يُوهِنُ عَزْمًا خلافُ أخرق⁽²⁾ مُنَحَّلٌ عُرَى الدِّينِ ، ولا يُلْتَفَتُ إلى سخافةٍ
مُبْتَدَعٍ ، يُلقِي الشكَّ على قلوب ضعفاء المؤمنين ؛ بل نُزْعِمُ⁽³⁾ بهذا أنفه ،
وننبذُ بالعراء سُخْفَهُ .

1. Peygamber aleyhisselâmın ağaçla konuşması, taşın ona selam vermesi gibi mucizeler kastedilmektedir.

2. "Kıyâmet yaklaştı, ay yarıldı. Onlar ise ne zaman bir mucize görseler sırtlarını dönerler ve 'Bu sürüp giden bir büyü' derler." (Kamer 54/1-2).

3. Abdullah ibni Mes'ûd radiyallahu anı şöyle demiştir: "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında ay ikiye bölündü. Bir parçası dağın üzerinde, diğeri de onun berisindeydi. Bunun üzerine Resûlullah Efendimiz 'Şâhit olun!' buyurdu. Mekkeliler ikiye bölünen ayın arasından Hirâ mağarasını gördüler. Buna rağmen 'Muhammed sizi büyüledi.' dediler." (Buhârî, Menâkıb 27, Menâkıbü'l-Ensâr 36, Tefsîr 54/1; Müslim, Sıfatü'l-Münâfikîn 43- 48). Az sayıdaki bazı yorumcular, âyetin kıyâmete yakın gerçekleşecek bir olaydan söz ettiği görüşünü savunuyorlarsa da, bir sonraki âyetin atıfta bulunduğu müşriklerin tepkileri, olayın bu âyetler inmeden önce cereyan etmiş olduğunu açıkça göstermektedir (bk. Kandemir, Zavalısız, Şimşek, Âyet ve Hadislerle Açıklamalı Kur'ân-ı Kerîm Meâli, Kamer 54/2'nin dipnotu).

Diğer bir kısmı da, bir veya iki râvi gibi az sayıda insan tarafından nakledilen, bundan öncekiler derecesinde şöhret bulmayan, fakat bir araya toplandığında mânen güçlenerek kesinlik derecesine ulaşan mucizelerdir.

Mûcizelerin Güvenilir Rivâyetlerle Geldiği

Ben şunu kesinlikle ifâde ederim ki, Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellemden meydana gelen bu tür mucizeler,¹ mütevâtiren nakledildiği için kesin olarak bilinirler.

Ayin ikiye bölünmesi mucizesine gelince, bunu Kur'ân-ı Kerîm dile getirmiş, bu olayın meydana geldiğini haber vermiştir.² Böyle bir şeyin Resûlullah zamanında olmadığı ancak delille reddedilebilir.³ Bu mucizenin, Peygamber Efendimiz zamanında gerçekleştiğine ve onu başka türlü yorumlamanın mümkün olmadığına dâir birçok sahîh hadis vardır. Hadisler konusunda bilgisi bulunmayan, dine gereğince sarılmayan birtakım câhil-lerin sözüne bakarak bu konudaki kararımızı değiştirecek değiliz. İmanı yeterince güçlü olmayan, mü'minlerin kalbine şüphe düşürmeye çalışan zayıf akıllı bid'atçıların sözlerine önem verilmez. Biz onların söylediklerini çürüterek câhil ve zayıf akıllı olduklarını ortaya koyacağız.

Resûl-i Ekrem'in parmaklarının arasından suların kaynaması, az yiyeceğin çoğalması olayları da böyledir. Bu olayları güvenilir râviler çok sayıda tâbiinden, onlar da pek çok sahâbîden rivâyet etmiştir.⁴

Bu tür rivâyetlerden bir kısmını, büyük bir kalabalık yine öyle bir kalabalıktan, onlar da olayların içinde bulunan çok sayıda ashâb-ı kirâmdan sağlam bir senedle rivâyet etmiştir. Bu mucizeler, Hendek Gazvesi, Buvât Gazvesi,⁵

Hudeybiye Umresi,¹ Tebük Gazvesi² gibi çok sayıda Müslümanın ve İslâm askerinin bulunduğu benzeri yerlerde meydana gelmiş ve şöhet bulmuştur. Ancak bu kıssaları anlatan râvîye, o olayların içinde bulunan sahâbîlerden birinin karşı çıktığı, böyle bir olayın meydana gelmediğini söylediği duyulmamıştır. Bu olayları gözleriyle görmeyen sahâbîler de görenlere itiraz etmemiş, duyduklarını bizzat görmüş gibi kabul etmişlerdir. O sahâbîlerin, duyduklarına itiraz etmeyip susması, o olayı bizzat nakletmesi gibidir. Ashâb-ı kirâmın, asılsız bir olay karşısında susması, bir yalanı idare yoluna gitmesi aslâ olacak şey değildir.³ Çünkü onların kimseden bir beklentileri olmadığı gibi, hiç kimseden korkuları da yoktu. Şâyet duydukları kıssa, onların kabul etmediği, bilmediği bir şey olsaydı mutlaka onu reddederlerdi. Nitekim ashâb-ı kirâm, bilindiği üzere, içlerinden bir kısmının rivâyet ettiği ahkâmla ilgili bazı hadislerle, Resûl-i Ekrem'in şemâiliyle ilgili bazı rivâyetlere ve Allah'ın Elçisi'nden duyduklarına aykırı olan Kur'an kırâatlerine itiraz etmiş, birbirinin ictihattaki hatâsını söylemiş, yanıldığı noktaları göstermişlerdir. Az sayıda râvinin naklettiği mucizelerin tamamı, onları duyan sahâbîlerin bu mucizeleri reddetmemesi sebebiyle, çok sayıda râvi tarafından rivâyet edilmiş gibi kesinlik kazanmıştır.

وكذلك قصة نبع الماء ، وتكثير الطعام ، رواها الثقات والعدد الكثير ، عن الجماء الغفير^(٤) ، عن العدد الكثير من الصحابة .

ومنها ما رواه الكافة عن الكافة متصلاً عمّن حدث بها من جملة الصحابة وإخبارهم أنّ ذلك كان في موطن اجتماع الكثير منهم في يوم الخندق ، وفي غزوة بواط^(٥) ، وعُمرة الحُدَيْيَّة^(٦) ، وغَزْوَةُ تَبُوك^(٧) ، وأمثالها من محافل المسلمين^(٨) ومَجْمَعِ العساكر ، ولم يُؤثّر عن أحدٍ من الصحابة مخالفةً للراوي فيما حكاؤه ، ولا إنكاراً لما ذكر عنهم أنهم رأوه كما رآه ، فسكوت الساکت منهم كُنْطِقِ الناطق^(٩) ؛ إذ هم المنزّهون عن السكوت على باطل ، والمداهنة^(١٠) في كذب ، وليس هناك رغبة ولا رهبة تمنعهم ، ولو كان ما سمعوه منكراً عندهم وغير معروف لديهم لأنكرّوه ، كما أنكر بعضهم على بعض أشياء رواها^(١١) من السُّنن والسَّير وحروف القرآن . وخطأ بعضهم بعضاً ، ووهمه في ذلك ، مما هو معلوم ؛ فهذا النوع كلّهُ يلحقُ بالقَطْعِي من معجزاته لما بيّناه .

4. Bu konulara dâir pek çok hadis ileride zikredilecektir.

5. Buvât Gazvesi, Resûl-i Ekrem'in hicretin ikinci yılında (milâdî 623'te), 200 kişilik bir kuvvetle yaptığı bir seferdir. Efendimiz, Medine'nin 80 kilometre kuzeybatısında bulunan Buvât'a giderek Mekke-Suriye ticaret yolunu kontrol altına almak istemişti.

1. Resûl-i Ekrem Efendimiz hicretin 6. yılında (m. 628) 1400 sahâbîsi ile umre yapmak için Medine'den yola çıkmış, ancak Mekkeliler onları şehre sokmadığı için Hudeybiye mevkiinde konaklamış ve orada Mekkelilerle bir sulh antlaşması yapmıştı. İşte bu olay, Hudeybiye Umresi veya Hudeybiye Antlaşması diye anılır.

2. Tebük Gazvesi, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in hicretin 9. yılında (milâdî Ekim 630), Bizans kuvvetleriyle çarpışmak üzere 30.000 kişilik bir orduyla yaptığı seferdir. Bu seferde, Medine'ye 700 kilometre uzaklıktaki Suriye sınırları içinde bulunan Tebük'e kadar gidilmiş, düşman ordusu Müslümanların karşısına çıkmadığı için Medine'ye geri dönmüştür.

3. Çünkü Allah Teâlâ: "Siz, insanların iyiliği için yeryüzüne çıkarılan en hayırlı ümmetsiniz." (Âl-i İmrân 3/110) âyetiyle, onların gerçek olmayan hâdiseler karşısında susmayacaklarını ifâde buyurmuş, Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem de: "İnsanların en hayırlısı benim çağdaşlarımdır." (Buhârî, Fezâilü ashâbî'n-Nebî 1, nr. 3650-51; Müslim, Fezâilü's-sahâbe 214, nr. 2535) hadis-i şerifiyle onların üstün değerini ortaya koymuştur.

وأيضاً فإنَّ أمثال الأخبار التي لا أصلَ لها ، وبُنيت على باطل ، لا بُدَّ مع^(٥) مرور الأزمان ، وتداولِ الناسِ ، وأهلِ البَحْثِ من انكشافِ ضعفها ، وخمولِ ذِكْرِها ، كما يشاهد في كثير من الأخبار الكاذبة ، والأراجيف^(٦) الطارئة . وأعلامُ نبينا^(٧) هذه الواردة من طريق الآحاد^(٨) لا تزدادُ مع مرور الزمان إلا ظهوراً ، ومع تداولِ الفرقِ ، وكثرةِ طعنِ العدو ، وحِزْبه على توهينها ، وتَضْعِيفِ أصلها ، واجتهادِ المُلْحِدِ على إطفاءِ نورها إلا قوة وقَبُولاً ، وللطاعن عليها إلا حسرة وغَلِيلاً^(٩) .

وكذلك إخباره عن الغيوب ، وإنباؤه بما يكونُ وكانَ ، معلومٌ من آياته على الجملة بالضرورة .

وهذا حقٌّ لا غِطَاءَ عليه ؛ وقد قال به من أئمتنا : القاضي^(١٠) ، والأستاذُ

أبو بكر^(١١) وغيرهما ، رَحِمَهُمُ اللهُ ؛

Kötü niyetlerle uydurulan ve asılsız rivâyetleri andıran sözde mucizeler, uzun zaman halk arasında söylenip durduktan sonra, yetkili hadis âlimleri, tıpkı diğer asılsız rivâyetlerde yaptıkları gibi, bunların da sağlam bir şekilde rivâyet edilmediğini ortaya koymuşlardır.

Resûl-i Ekrem Efendimiz'in peygamberliğini gösteren ve az sayıda insan tarafından rivâyet edildiği için mütevatir derecesine ulaşmayan rivâyetler, zamanla birbirini desteklemek sûretiyle mütevâtir derecesinde güç kazanmıştır. Muhtelif zamanlarda çeşitli grupların bu mucizeleri kullanması, onları düşmanların tenkit edip asılsız olduğunu ileri sürmesi, inkârcıların gözden düşürmeye çalışması bu rivâyetleri daha bir güçlendirmiş, onları yerenlerin üzüntüsünü ve öfkesini daha da arttırmıştır.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem gaybdan,¹ eskiden olmuş, ileride olacak, âhiret hayatında meydana gelecek şeylerden haber vermesi, açıkça ve kesin bir şekilde onun peygamber olduğunu gösterir. Nitekim ünlü âlimlerimizden Kâdî Ebû Bekir el-Bâkılânî² (v. 403/1013), kelâm âlimi Ebû Bekir ibni Fûrek³ (v. 406/1015) ve daha başka âlimler de böyle söylemişlerdir. Allah hepsine rahmet eylesin.

1. Gayb, akıl ve duyularla bilinemeyen şeyler demektir.

2. Ebû Bekir Muhammed ibni Tayyib el-Basrî el-Bâkılânî hakkında bilgi için bk. I, 420.

3. Ebû Bekir ibni Fûrek hakkında bilgi için bk. I, 140

İtirazcıların Hadis Bilgisi

Resûl-i Ekrem'in mucizelerine dâir rivâyetlerin haber-i vâhid türünden olduğu için kesin bilgi ifâde etmeyeceğini söyleyenlerin, hadisler ve onların rivâyeti konusunda yeterli araştırması bulunmadığını, daha çok hadis dışındaki konularla ilgilendiğini düşünüyorum. Yoksa hadislerin rivâyet şekilleriyle, hadis ve şemâil kitaplarıyla ilgilenen bir kimse, daha önce de söylediğimiz gibi, mucizelere dâir bu rivâyetlerin sahîh ve güvenilir olduğunda şüphe etmez.

Bilindiği üzere bir muhaddisin mütevâtir dediği bir hadisi, bir başka muhaddis mütevâtir kabul etmeyebilir. Meselâ insanların çoğu, duydukları bilgi sâyesinde Bağdat şehrinin var olduğunu, onun büyük bir şehir ve hilâfet merkezi olduğunu bilir. Bazıları ise, onun bu özellikleri bir yana, adını bile duymamış olabilir. Aynı şekilde Mâlikî mezhebinin fakihleri, bu mezhebe göre, ister cemaatle kılınsın ister tek başına kılınsın, namazda Fâtiha sûresi'nin mutlaka okunacağını ve ramazan ayının ilk gecesinde oruca niyet etmenin diğer günler için de yeterli olacağını, kendilerine imâmlarından mütevâtir şekilde gelen bilgilerle tereddütsüz bilirler.

Öte yandan İmâm Şâfiî, oruca her gece niyet etmeyi gerekli görür; abdest alırken başın bir kısmına meshetmeyi yeterli bulur;¹ İmâm Mâlik de, İmâm Şâfiî de kılıç ve mızrak gibi ucu demirli veya demirsiz bir âletle yapılan öldürme olaylarında kısâsı, abdest alırken niyet etmeyi, nikâhta velînin rızâsını şart koşarlar. İmâm Ebû Hanîfe ise bütün bu konularda her iki imâmın da görüşlerine katılmaz.² Adı geçen mezhepleri incelemeyen ve onların görüşlerine katılmayan diğer mezheplerin âlimleri ve daha başkaları bu görüşlerin hiçbirini bilmezler.

Resûlullah Efendimiz'in gösterdiği mucizeleri birer birer ele aldığımızda, inşallah bu konularda daha geniş bilgi vereceğiz.

وما عِنْدِي أَوْجَبَ قَوْلَ الْقَائِلِ: إِنَّ هَذِهِ الْقِصَصَ الْمَشْهُورَةَ مِنْ بَابِ خَبَرِ الْوَاحِدِ، إِلَّا قَلَّةٌ مَطَالَعَتُهُ لِلْأَخْبَارِ وَرَوَايَتِهَا، وَشُغْلُهُ بِغَيْرِ ذَلِكَ مِنَ الْمَعَارِفِ؛ وَإِلَّا فَمَنْ اعْتَنَى بِطُرُقِ النَّقْلِ، وَطَالَعَ الْأَحَادِيثَ، وَالسِّيَرِ، لَمْ يَزْتَبْ^(٢) فِي صَحَّةِ هَذِهِ الْقِصَصِ الْمَشْهُورَةِ عَلَى الْوَجْهِ الَّذِي ذَكَرْنَاهُ.

ولا يَبْعُدُ أَنْ يَحْصَلَ الْعِلْمُ بِالتَّوَاتُرِ عِنْدَ وَاحِدٍ وَلَا يَحْصُلُ عِنْدَ آخَرٍ؛ فَإِنْ أَكْثَرَ النَّاسُ يَعْلَمُونَ - بِالْخَبَرِ - كَوْنَ بَغْدَادَ مَوْجُودَةً؛ وَأَنَّهَا مَدِينَةٌ (١/٧٢) عَظِيمَةٌ، وَدَارُ الْإِمَارَةِ^(٣) وَالْخِلَافَةِ، وَآحَادٌ مِنَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ اسْمَهَا؛ فَضْلاً عَنْ وَصْفِهَا؛ وَهَكَذَا يَعْلَمُ الْفُقَهَاءُ مِنْ أَصْحَابِ مَالِكٍ بِالضَّرُورَةِ وَتَوَاتُرِ النَّقْلِ عَنْهُ، أَنَّ مَذْهَبَهُ يُجِبُّ قِرَاءَةَ أُمِّ الْقُرْآنِ فِي الصَّلَاةِ لِلْمُنْفَرِدِ وَالْإِمَامِ، وَإِجْزَاءُ النِّيَّةِ فِي أَوَّلِ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ عَمَّا سِوَاهُ؛ وَأَنَّ الشَّافِعِيَّ يَرَى تَجْدِيدَ النِّيَّةِ كُلِّ لَيْلَةٍ؛ وَالْأَقْتِصَارَ فِي الْمَسْحِ عَلَى بَعْضِ الرَّأْسِ، وَأَنَّ مَذْهَبَهُمَا الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ بِالْمُحَدَّدِ وَغَيْرِهِ، وَإِجْبَابُ النِّيَّةِ فِي الْوُضُوءِ، وَاشْتِرَاطُ الْوَلِيِّ فِي التَّكَاحِ؛ وَأَنَّ أَبَا حَنِيفَةَ يَخَالِفُهُمَا فِي هَذِهِ الْمَسَائِلِ؛ وَغَيْرُهُمْ مِمَّنْ لَمْ يَشْتَغِلْ بِمَذَاهِبِهِمْ وَلَا رَوَى أَقْوَالَهُمْ لَا يَعْرِفُ هَذَا مِنْ مَذَاهِبِهِمْ، فَضْلاً عَنْ^(٤) سِوَاهُ.

وَعِنْدَ ذِكْرِنَا أَحَادَ هَذِهِ الْمَعْجَزَاتِ نَزِيدُ الْكَلَامَ فِيهَا بَيَاناً إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

1. İmâm Mâlik ise bütün başı meshetmeyi gerekli görür.

2. İmâm Ebû Hanîfe, kılıç dışındaki âletlerle öldürenlerin diyet vermesini gerekli görür.

فصل

فِي إعْجَازِ الْقُرْآنِ

قال المؤلف : اعلم - وفّقنا الله وإياك - أن كتاب الله العزيز مُنْطَوٍ على وجوهٍ من الإعجاز كثيرة ، وتحصيلها من جهة ضَبْطِ أنواعها في أربعة وجوه :

أولها : حُسْنُ تَأْلِيفِهِ ، وَالتَّيَّامُ كَلِمَهُ ، وَفَصَاحَتُهُ ، وَوَجْهُهُ إيجازه ، وَبلاغته الخارقة عادة العرب ؛ وذلك أنهم^(١) كانوا أربابَ هذا الشأن ، وفُزَّسَانِ الكلام ؛ قد خُصُّوا من البلاغة والحِكم بما لم يُخَصَّ به غيرهم من الأمم ، وأوتُوا من ذَرَابَةِ اللسان^(٢) ما لم يُؤْتِ إنسان ، وَمِنْ فَضْلِ الخطابِ ما يُقَيِّدُ الألباب ؛ جعل الله لهم ذلك طَبْعاً وَخِلْقَةً ،

4. Kur'an'ın Mûcize Oluşu (İ'câzü'l-Kur'ân)

Kur'ân-ı Kerîm'in birçok bakımdan mûcize olma (bir benzerinin meydana getirilememesi) özelliği vardır, bunları dört başlık altında toplamak uygun olur.

a) Kur'ân-ı Kerîm'in eşsiz te'lif tarzı,³ kelimelerinin âhenk ve insicâm içinde dizilişi, fesâhati,⁴ sözü kısa ve özlü biçimde ifâde etme tarzı, Arap edîblerini âciz bırakan belâgati.⁵

Araplar; edebiyât meydanının erbâbı, sözün ustası idiler. Başka hiçbir milletle ölçülemeyecek derecede belâgatli ve hikmetli konuşurlardı. Kimsede bulunmayan kıvrak bir dilleri vardı. Sözü akıllara hayret verecek derecede açık ve net söylerlerdi. Kâinâtın Rabbi, onları daha yaratırken kendilerine bu özelliği bağışlamıştı.

3. "Kur'ân-ı Kerîm'in eşsiz te'lif tarzı" ifâdesiyle onun harfleri, kelimeleri, sûre ve âyetleri arasındaki güzel uyum kastedilmektedir.

4. Fesâhat, sözü düzgün ve doğru bir şekilde ifâde etmek demektir.

5. Belâgat, etkili ve yerinde söz söylemek demektir.